

структурі державного управління Міністерства юстиції України. І спроможні забезпечити реальні показники ефективності пробації [2, с. 11].

З огляду на викладене, принципи пробації забезпечують такі її складові: 1) особливості правового статусу осіб в системі правосуддя – клієнтів пробації; 2) досудову пробацію на етапі судового провадження щодо осіб обвинувачених у кримінальному правопорушенні; 3) наглядову пробацію з метою здійснення наглядових та соціальних виховних заходів; 4) пенітенціарну пробацію, завдання якої – реінтеграція клієнта пробації після звільнення в суспільство.

Література:

1. Закон України Про пробацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (дата звернення 17 12. 2021 р).

2. Богатирьова О. І., Олефір Л. І. Застосування пробації в Україні : теорія і практика : навчальний посібник / за ред. професора І. Г. Богатирьова. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 208 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Стрелюк Я. В.

*доктор юридичних наук, професор кафедри правоохоронної
та антикорупційної діяльності*

*Міжрегіональної Академії управління персоналом
м. Київ, Україна*

В умовах сучасних суспільно-економічних і політичних трансформацій, входження України до європейського освітнього простору, а також реформування (розвиток) кримінально-виконавчої системи України та її трансформація в пенітенціарну систему нагальним видається надати характеристику об'єктивним ознакам кримінального правопорушення, що вчиняються в місцях несвободи, як засудженими так і персоналом.

Станом на 01.12.2021 р. криміногенний склад засуджених складає: 4730 осіб засуджених на строк понад 10 років; 5880 осіб – за умисне вбивство; 2734 особи – за нанесення умисного тяжкого тілесного ушкодження; 6188 осіб – за розбій та грабіж; 11 331 особа – за крадіжку; 539 осіб – за зґвалтування; 10 осіб – злочини проти основ національної безпеки [1].

Враховуючи той факт, що законодавець розмістив у Розділі XVIII Особливої частини КК України – «Злочини проти правосуддя» ми можемо пояснити це тим, що саме правосуддя має охороняти і захищати державу, суспільство від кримінальних правопорушень, у випадку на його посягання, тому вони стають об'єктом кримінально-правової охорони.

Оскільки пенітенціарна злочинність в місцях несвободи передбачає вчинення кримінальних правопорушень передбачених ст. ст. 391, 392, 393 КК України, ми не можемо оминати її об'єктивні ознаки через призму кримінально-правової характеристики.

Сьогодні вітчизняні вчені у галузі кримінального та кримінально-виконавчого права єдині в тому, що об'єктивні ознаки кримінальних правопорушень, що вчиняються в місцях несвободи має велике значення, оскільки вони дозволяють органу розслідування правильно визначити соціальну значимість кожного і їх вплив на пенітенціарну злочинність в місцях несвободи.

З цього приводу ми звернули увагу на позицію вітчизняної вченої К. В. Бондаревої про те, що розвиток будь-якого суспільства, зумовлює гостру необхідність формування відповідного типу суспільних відносин, а також їхнього регулювання, упорядкування і посприяння. Завдяки цьому поєднанню суспільство функціонує як організована система, має свою динаміку та перспективи подальшого розвитку, характеризується внутрішньою стабільністю [2, с. 92].

Отже, об'єктивні ознаки кримінальних правопорушень, що вчиняються в місцях несвободи характеризуються досить складним та неоднозначним соціально-правовим явищем, і може розглядатися на думку вітчизняного вченого А. А. Митрофанова, як частина кримінологічної та кримінально-правової політики держави. А ті в свою чергу, як зазначає вчений ґрунтуються на принципах: економії кримінально-правової репресії; доцільності кримінально-правової політики; диференціації кримінальної відповідальності та індивідуалізації покарання; невідворотності кримінально-правового реагування на вчинений злочин [3, с. 35].

Дотримуючись наведених поіменованим ученим принципів, можемо зробити висновок, що об'єктивні ознаки кримінальних правопорушень, що вчиняються в місцях несвободи залежить від стану, рівня динаміки та соціально-правової обумовленості, оскільки, як засуджені так і персонал місць несвободи, перебуваючи в спеціально створених умовах, зобов'язані дотримуватися встановленого законом порядку та умов відбування покарання і законності при виконанні функціональних обов'язків, а також прав поведження із засудженими в цих місцях.

Тому, варто підтримати позицію вітчизняного вченого О.Г. Михайлика про те, що у разі вчинення засудженими і персоналом кримінального правопорушення в місцях несвободи в частині виконання та відбування покарання, має наступати кримінальна відповідальність [4, с. 85].

З огляду на це, цікавою є позиція вітчизняних учених В. Л. Ортинського та О. Г. Колба які вважають, що суспільна небезпека вчинення під час відбування кримінального покарання засудженими нового кримінального правопорушення полягає в тому, що кримінально каране діяння вчиняється засудженими повторно в умовах їх ізоляції від суспільства, посиленого нагляду та застосування передбачених законом засобів виправлення і ресоціалізації з боку адміністрації місць несвободи, що свідчить про вперте ігнорування останніми кримінально-правових заборон та підвищену суспільну небезпеку таких діянь [5, с. 14]. Отже, об'єктивні ознаки кримінального правопорушення, що вчиняється в місцях несвободи можна пояснити такими чинниками:

- порушення принципу невідворотності покарання внаслідок вчинення засудженими або персоналом кримінального правопорушення;
- сам факт вчинення засудженими або персоналом кримінального правопорушення негативно впливає оперативно-службову діяльність виправних колоній;
- суспільна небезпека вчинення засудженими або персоналом кримінального правопорушення збільшується ще й через те, що вони створюють недовіру до засобів виправлення і ресоціалізації засуджених повернення їх до законослухняності після звільнення.

Література:

1. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України. *Державна кримінально-виконавча служба України* : вебсайт. URL: <https://kvs.gov.ua/important-info/for-public/> (дата звернення: 15.12.2021).
2. Бондарєва К. В. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань: кримінально-правова та кримінально-виконавча характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 289 с.
3. Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація : дис... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2005. С. 35.
4. Михайлик О.Г. Насильство в установах виконання покарань : теорія і практика : моногр. Київ : ВД «Дакор», 2019. 434 с.
5. Проведення оперативно-розшукових заходів і слідчих дій у місцях позбавлення волі / Ортинський В., Колб О., Козак В. та ін. Хмельницький : ХмЦНТЕІ, 2010. 216 с.